

РЕЙ БРЕДЪРИ СИНЯТА БУТИЛКА

Превод от английски: [Неизвестен], 1980

chitanka.info

Стълбчетата на слънчевите часовници лежаха повалени върху белия чакъл. Птиците, носили се някога във въздуха, сега летяха в древните небеса от пясък и скали, а песните им бяха замлъкнали. По дъното на мъртвите морета като широки реки струеше прах, който, ако вятърът му заповядаше отново да пресъздаде древната трагедия на потопа, изтичаше от чашата на морето и покриваше земята. Градовете като мозайка бяха облицовани с мълчание, установено и запазено от времето, и напомняха резервоари и фонтани на паметта и тишината.

Марс беше мъртъв.

Внезапно в безкрайното безмълвие, някъде много далеч, възникна бръмченето на насекомо; първоначално едва доловимо, то започна да нараства сред светлокафявите хълмове, изпълни пронизания от слънце въздух и накрая широкото бетонизирано шосе завибрира, а в изнеможелите градове с шепот се посипа пепел.

Бръмченето прекъсна.

В проблясъците и тишината на предиобеда Албърт Бек и Лионард Крейг се взираха от стария всъдеход в мъртвия град, който стоеше неподвижен пред погледите им, но пълен с очакване на техния вик:

— Привет!

Стъклената кула трепна и се проля в безшумен поток от прах.

— Обадете се!

В този миг рухна и другата кула.

И след нея сградите започнаха да се разпадат една след друга, послушни на зовящия ги към смъртта глас на Бек. Изсечените от камък зверове се сриваха дружно с огромните си крила от високото, падаха надолу и разбиваха на парчета плочите на дворовете и фонтаните. Откликвайки на зова на Бек, те стенеха, преобръщаха се, с трясък се изправяха на пръсти, а след това, сякаш едва в този момент взели решение, се хвърляха надолу, разсичайки въздуха с празни очи и застинали гримаси на уста и едва тогава техните остри и вечно гладни зъби внезапно се посипваха като шрапнели по каменните плочи.

Бек чакаше. Повече не се срутваша кули.

— Сега вече не е опасно да продължим.

Дори без да мръдне, Крейг запитва:

— Все същото ли ще търсим?

Бек кимна.

— Все тази проклета Бутилка! — възкликна Крейг. — Не разбирам. Защо всъщност всички тичат подир нея?

Бек се измъкна от колата.

— Никой от тези, които са успели да я намерят — отвърна той, — след това не само не е разказал нищо, но и нищо не е обяснил. Но тя е много древна. Като пустинята, като умрелите морета — и в нея може да се окаже, че е затворено всичко. Така говори легендата. А щом в нея може да се окаже всичко... и ти си готов на всичко, само и само да я намериш.

— Ти, но не и аз — каза Крейг. Устните му оставаха почти неподвижни, но в процепа на полузатворените му очи проблясваше едва доловима искрица смях. След като се протегна лениво, той добави: — Просто реших да се поразтърча. По-добре е да съм с тебе в колата, отколкото да те чакам и да се топя от жегата.

Бек беше се натъкнал на всъдеход с прастара конструкции още преди един месец, много преди към него да се присъедини Крейг. Колата беше част от боклука, останал на планетата след Първото Индустриално Нахлуване, което беше завършило, когато хората се придвижиха по-нататък, към звездите. Бек поправи двигателя и започна да скитори по мъртвите градове, по земите на лентяите и бродягите, мечтателите и безделниците, на всички онези, които бяха затънали в задния двор на космоса и както него и Крейг никаква работа не беше ги привличала особено и поради това за тях Марс се беше оказал най-хубавото място във вселената.

— Марсианците са направили Синята Бутилка преди пет и дори преди десет хиляди години — каза Бек. — Тя е от тяхното чисто марсианско стъкло — и нея непрекъснато я губят и намират, отново губят и отново намират.

Бек не откъсваше поглед от проблясващата знойна мараня над развалините. „През целия си живот — помисли си той — не съм се залавял с нищо и не съм направил нещо дори ей-тонинко. Другите, по-добрите от мен през това време свършиха много работи, отлетяха до Меркурий и до Венера, а някои и въобще извън Слънчевата система. Но не и аз. Синята Бутилка обаче може да промени всичко.“

Обърна се и започна да се отдалечава от всъдехода.

Крейг също излезе и като догони Бек, тръгна до него.

— Колко време я търсиш? Има ли десет години? — запита той.
— Дърпаш се и се стряскаш насън, а денем се потиш през цялото време. Толкова ти се иска да намериш тази дяволска Бутилка, а дори не знаеш какво има в нея. Ти си ненормален, Бек.

— Млъкни — озъби се Бек, ритайки от пътя си дребните камъчета.

Навлязоха в руините и закрачиха по пукнатините, прорязващи каменните плочи с крехките очертания на марсиански животни и тези отдавна измрели създания се появяваха и изчезваха дори от най-леките въздишки на ветреца, прехвърлящ безмълвната пепел.

— Почакай — каза Бек.

Направи с ръцете си рупор и извика с всичка сила:

— Обадете се!

— ... ете се? — върна гласа му ехото и отново се сгромолясаха някакви кули. Изчезнаха колони и фонтани. Тези градове бяха такива. Понякога беше достатъчно да кажеш една дума, за да се сгромоляса някоя стройна кула, прекрасна като симфония. Гледаш и имаш чувството, че някаква кантата на Бах се разсипва пред очите ти.

Само още миг и прахът бе погребан в прах. Прашната мъгла се утаи и над нея останаха да се извисяват, както и преди, само две сгради.

Бен кимна на приятеля си и тръгна напред.

Те започнаха издирванията си.

Крейг вдигна глава и едва доловимо усмихвайки се, каза:

— А току-изведнъж в тази Бутилка се окаже една малка женичка, сгъната като хармоника? Ами нещо като сгъваема тенекиена чашка или като японско цвете — слагаш го върху водата и то се разтваря.

— На мен не ми трябва жена.

— А може би точно това ти е нужно. Може би една истинска жена; такава, която да те обича, ти никога не си имал и поради това тайно се надяваш, че ще намериш в тази Бутилка именно нея. — Крейг замислено подъвка устната си. — Или може би в нея има нещо от твоето детство. Всичко е вързано в малко вързопче — езерото, дървото, на което си се катерил, зелената трева, раците. Какво ще кажеш по този въпрос?

Погледът на Бек се задържа върху някаква далечна-далечна точка.

— Понякога ми се струва... Да, почти нещо като това, нещо много близко. Миналото... живота на земята. Не знам.

Крейг кимна:

— Какво има в Бутилката може би зависи от това, кой ще погледне в нея. Виж, ако в нея би се оказало мъничко уиски...

— Търси, не се поддавай на мързела си — каза Бек.

Седем от стаите бяха пълни със светлини и блясък; от самия под до гредите на тавана по полиците бяха натрупани бъчвички, гърнета, бутилки и вази от червено, розово, жълто, виолетово и черно стъкло. Бек разбиваше съдовете един след друг, махайки ги от пътя си веднаж завинаги, за да не му се наложи да ги преглежда и прехвърля отново.

Приключи с едната стая и сега стоеше напрегнат и готов да се втурне в следващата. Почти се страхуваше да направи това. Страхуваше се, че този път най-сетне ще намери Синята Бутилка, търсенията му ще завършат и животът му ще изгуби и последния си смисъл. Едва след като преди десет години през целия път от Венера до Юпитер слуша разказите за пътешествията, изпълнени с треската по Синята Бутилка, в неговия живот се появи цел. Треската го запали и той не беше преставал да гори още оттогава. Ако към въпроса се подходи правилно, надеждата да намериш Вутилката ще изпълни със смисъл целия ти живот. Пред тебе има тридесет години, не по-малко, стига, търсейки Бутилката, да не излизаш от кожата си и да не признаваш дори на себе си, че Бутилката съвсем не ти е необходима, а се нуждаеш от самото търсене, от ловния азарт, от праха, градовете и безкрайния път.

Разнесе се нещо като притъпено пухтене. Бек се обърна и приближи до гледащия към двора прозорец. С едва доловимо мъркане недалеч спря сив мотоциклет — дюноход. От него слезе пълен блондин и започна да оглежда града. „Също търси — помисли си Бек и въздъхна: — Ние сме хиляди и вечно търсим и търсим. Но тези градове, градчета и селища, разрушаващи се от твоя вик, също са хиляди и едва след хиляда години ще можеш да се ориентираш и пресееш всичко, което е останало от тях.“

В отвора на вратата се появи Крейг:

— Е, как е работата?

— Не върви. — Бек подуши с нос въздуха. — Не долавяш ли някаква миризма?

— Миризма? — и Крейг се огледа наоколо.

— Като на... уиски „Бурбон“.

— Хе-хе-хе! — изсмя се Крейг. — Та това е от мене!

— От тебе?

— Току-що пих. Ей сега го намерих в тази стая. Разхвърлях както обикновено цяла камара бутилки, а в една от тях се оказа малко „Бурбон“ и тогава взех, че си пийнах.

Бек изтръпна. Той се взря в Крейг и без да откъсва от него очи, произнесе:

— Откъде накъде... откъде този „Бурбон“ се е оказал тук, в тази марсианска бутилка? — Ръцете му изстинаха. Бавно прекрачи напред.
— Покажи ми я бързо.

— Та това сигурно не е...

— Бързо показвай, дявол да те вземе!

Бутилката, този съд от небесносиньо марсианско стъкло, съвсем малка и самотна, стоеше в ъгъла и когато Бек я постави на масата, ръката му не почувствува никакво тегло — сякаш тази лека и прозрачна бутилка беше изтъкана от въздух.

— До половината е пълна с „Бурбон“ — каза Крейг.

— Какви ги дрънкаш, та тя е празна! — възкликна Бек.

— Поразтърси я.

Бек я вдигна и разтърси.

— Чуваш ли как бълбука?

— Не чувам нищо.

— А аз чувам съвсем ясно.

Бек я сложи отново обратно на масата. Слънчевата светлина прониквайки през страничното стъкло, с остриетата на лъчите си изсичаше от тесния съд сини искри. Това беше синевата на звезда, която държиш върху дланта си. Синевата на плитко океанско заливче рано сутрин... Синевата на диамант в лъчите на слънчевия изгрев.

— Това е тя — тихо каза Бек. — Няма грешка. Не е необходимо да я търсим повече. Намерихме я най-сетне тази Синя Бутилка.

Крейг го погледна недоверчиво.

— Ама наистина ли не виждаш нищо в нея?

— Нищичко. Но... — Бек се наведе към Бутилката и започна да разглежда внимателно дълбините на тази вселена от синьо стъкло. —

Може би ако я отворя и излея онова, което е в нея, просто няма начин да не разбере точно какво има вътре.

— Затворих я здраво. Дай да я отворя.

Крейг протегна ръка към бутилката.

— Моля да ме извините, джентълмени — дочуха те нечий глас зад гърба си.

Когато се обърнаха, видяха пълния блондин; в ръката си държеше пистолет. Не ги гледаше в очите, а се беше взрял само в Синята Бутилка. Лицето му беше разтеглено в усмивка.

— Не мога да търпя да се използва за нещо пистолет, но в случая това е просто неизбежно, защото ето това произведение на изкуството ми е абсолютно необходимо. Предлагам ви да ми го преотстъпите доброволно.

Бек почти се зарадва. Сякаш имаше дори нещо красиво в това, че тези две събития се сляха във времето; дълбоко у себе си той мечтаеше да се случи нещо от този род — например да му откраднат съкровището, когато то вече ще се намира в ръцете му. Сега му предстояха не по-малко от четири-пет години нови търсения, гонитба, борба, успехи и загуби.

— Е, хайде, дайте ми я — каза блондинът.

Ръката му бавно повдигна дулото на пистолета.

Бек му протегна Бутилката.

— Невероятно. Просто е невероятно — каза пълният блондин. — Толкова лесно стана, че просто не ми се вярва: пристигнах, чух гласове и ето че вече ми дават Синята Бутилка. Просто невероятно!

И смеейки се тихо той тръгна, без да бърза навън от стаята, в сиянието на деня.

Прахът на полунощните градове и скелетите лежах под светлината на двете студени марсиански луни. Подскачайки по дупките, всъдеходът се тресеше и пълзеше по разрушеното шосе край тези градове, в които фонтаните, картините, жиростатите, оцелелите мебели и звънтящият метал на книгите бяха наръсени с мазилка и сухите крила на насекоми. Пълзеше край градовете, които, престанали отдавна да бъдат градове, се бяха превърнали в ситна пепел, в безсмислени цветя, разцъфтяващи под напора на вятъра ту тук, ту там, ту на много мили от това място — подобно на пясъка в гигантски

пясъчен часовник, изграждащ отново и отново своите пирамиди, безмълвието пропускаше колата им и веднага се захлопваше зад тях.

— Няма да го намерим никога — каза Крейг. — Дявол да ги вземе тези пътища! Навсякъде дупки и камънаци. На него с мотоциклета му е по-лесно — може да ги заобикаля и да лавира. Ох, по дяволите!

Завиха рязко, за да заобиколят едно направо отвратително парче от пътя. Понякога колата действуваше като удар с ластик: тя налиташе върху равна сива повърхност и под вековната пепел изведнаж блясваше златото и ярката зеленина на марсианската мозайка, с които беше облицовано шосето.

— Почакай! — извика Бек и спря колата. — Мярна ми се нещо зад нас.

— Къде?

Върнаха се около сто ярда обратно.

— Ето на! Виждаш ли? Това е той.

В канавката край пътя се търкаляше дюннен мотоциклет, а в неудобна поза напреки върху него лежеше блондинът. Той не мърдаше. Очите му бяха широко отворени и мътно проблеснаха, когато Бек го освети с фенерчето си.

— Къде е Бутилката? — запита Крейг.

Бек скочи в канавката и взе пистолета на блондина.

— Не знам. Тук не се вижда.

— От какво е умрял?

— И това не знам.

— Мотоциклетът, изглежда, е в ред. Това не е авария.

Бек обърна тялото.

— Няма рани. Всичко изглежда така, сякаш той просто... е спрял по собствено желание.

— Може би сърдечен пристъп? — предположи Крейг. — Развълнувал се е поради Бутилката. Дошъл е тук, за да се скрие по-добре. Мислел си е, че ще му мине, но пристъпът го е довършил.

— Тогава къде е Синята Бутилка?

— Някой е минал оттук. Боже господи, та ти знаеш колко хора я търсят...

Те огледаха бавно и внимателно заобикалящия ги мрак. Пред тях, върху сините хълмове, в обсипаната със звезди тъма нещо се движеше.

— Ето, виж — показа Бек. — Трима пешеходци.

— Сигурно, точно те...

— О господи, гледай, гледай!

В канавката под тях фигурата на пълния блондин започна да свети и се стапя. Сега очите му бяха като два лунни камъка на дъното на бистър ручей. Лицето му изчезна, превръщайки се в огън. Косите му приличаха на къси фойерверкови нишки, горяха и се стапяха. Пред очите на Бек и Крейг тялото започна да дими. Пръстите му се заизвиваха в пламъците. И като че ли гигантски чук е ударил беззвучно по стъклена статуя — тялото се разпука, издигна се и изчезна в езиците на огнените парцали, превърна се в облаче мъгла и нощният ветрец го отнесе от другата страна на пътя.

— Те сигурно са... направили нещо с него — каза Крейг. — Тези тримата... имат очевидно някакво ново оръжие.

— Но нали такова нещо вече се е случвало — възрази Бек. — Така ставало с тези, които са намирали Синята Бутилка, неведнаж съм слушал за това. Те били изчезвали. И Синята Бутилка попадала в други, а те на свой ред също изчезвали. — Когато тялото се разпука, това изглеждаше така, сякаш се разпръснаха един милион светулки...

— Ще се опиташ ли да ги догониш?

Бек се върна в колата. Огледа дюнните и хълмовете от прах и мълчание.

— Няма да бъде лесно, но мисля че ще се добера. Сега вече... Просто не мога иначе. — Замълча за известно време, а когато проговори отново, той вече не се обръщаше към Крейг. — Струва ми се, че вече знам какво има в Синята Бутилка... Най-сетне разбрах: в нея е онова, от което най-много имам нужда. И то ме чака.

— Аз няма да дойда — каза Крейг, приближавайки се до колата, в която седеше сложил в мрака ръце върху коленете си Бек. — Няма да тръгна да гоня трима въоръжени хора. Аз искам да живея, Бек, и нищо повече. Според мен по-добре би било тази Бутилка въобще да не беше съществувала на белия свят. Няма да рискувам кожата си заради нея. Но на теб ти пожелавам успех.

— Благодаря — каза Бек.

И потегли към дюнните.

Прохладната нощ се стичаше като вода по прозрачния капак ма всъдехода.

Удряйки рязко спирачки в съхналите корита на мъртвите реки и по камарите от чакъл с тебеширени жилки, Бек намираше пътя си между огромните скали. Ивици светлина от двете марсиански луни оцветяваха в златистожълто изсечените върху скалите барелефи на богове и животни, на лица, високи по цяла миля, с изсечени върху тях надписи, увековечаващи историята на Марс; направо невероятни лица с отворени очи-пещери и зеещи уста-пещери.

Ревът на мотора откъсваше и събаряше от скалите камъни. Части от древните скулптури, позлатени в светлината на луните, се срутваха като каменен порой и изчезваха в хладната, като кладенчова вода, синя тъма.

Бек пътуваше и ревът на мотора връщаше мислите му назад, към нощите на последните десет години, нощи, през които той беше разпалвал огънове на дъното на изсъхналите морета и старателно, без да бърза, си приготвяше на тях храна. И заспивайки, сънуваше. Винаги едно и също: ужким му се иска нещо. Но не знае какво. На млади години беше живял тежко на Земята, страшната паника през 2130 година, глада, разрухата, безредиците и нуждата. След това — мотаенето по планетите, годините без жени, без любов, самотни години. Излизаш от мрака на светло, от утробата на майка си — направо в света, и какво намираш в него за себе си?

А този, мъртвият в канавката? Не е ли търсил и той също винаги нещо необикновено? Такова, каквото не е имал? А и какво въобще има на света за такива, като него, като Бек? Или за когото и да било? А и съществува ли поне нещо на света, към което да си заслужава да се стремиш?

— Да. Синята Бутилка.

Рязко удари спирачки и изскочи с готов пистолет. Започна прибежки и като се навеждаше ниско, прескачаше от дюна до дюна. Пред него на хладния пясък, лежаха един до друг изтегнали се онези тримата. Бяха от Земята, в облекло от груба тъкан, със загорели лица и огрубели ръце. Между двама от тях пробляскваше в светлината на звездите Синята Бутилка.

Телата им започнаха да се стапят пред очите на Бек. Изчезваха, като се превръщаха в струйка пара, капки роса и прозрачни кристалчета. Само след миг и от тях не остана и следа.

Когато, полепвайки по устните и страните му, провисвайки по миглите му, поръси пепелен дъжд, Бек почувствува студ.

Той просто се вкамени.

Мъртвият блондин. Мъртвите, които току-що изчезнаха пред очите му. Крейг разправяше, че това е някакво ново оръжие...

Не. Никакво оръжие не е това.

Това е просто Синята Бутилка.

Те са я отпушвали и намирали в нея онова, което най-много са искали. През всичките дълги, самотни години тези нещастни и мъчени от незадоволени желания хора са я отваряли с надежда да намерят онова, което не са намерили по планетите на вселената. И най-накрая са намирали — също така, както са го намерили и тези тримата тук. Сега вече беше ясно защо Бутилката преминава така бързо от един човек в друг и защо хората изчезват. Реколтата е прибрана и ето че само плявата се носи от вятъра из пясъка по брега на мъртвите морета. Превръща се в пламък, в светулки. В мъгла.

Бек вдигна бутилката и като я държеше на разстоянието на протегнатата си ръка, започна да я разглежда. Очите му ярко блестяха. Ръцете му трепереха.

Ето какво значи всъщност търсят всички хора? Това е всъщност тяхното тайно желание, скрито толкова дълбоко, че дори не можеш да се досетиш за него? Онова, към което всичко ги привлича безсъзнателно. Ето какво безрезервно търси всеки човек, използвайки за това търсене и собственото си чувство за вина.

Той търси смъртта.

Краят на съмненията, на мъките, нуждите, самотата, безнадеждността и страха — краят на всичко.

Само че всеки ли?

Не. Например Крейг не търси. Възможно е на Крейг да му е потръгнало здравата. Има хора, които приличат на животни: те не поставят нищо под съмнение, лочат от водоемите, плодят се и отглеждат малки и сигурността, че животът е прекрасен, не ги напуска нито за миг. Такъв е и Крейг. Такива като него са съвсем малко. Щастливи животни в огромния резерват, в ръцете на господата; религията и вярата са враснали в тях още от детството им и са се превърнали в част от тях. Единици освободени от неврозата, сред милиарди невротичи. Разбира се, на тях също ще им се прииска да

умрат, но по-късно, когато се състарят и смъртта им ще бъде нещо естествено. Не сега. Едва по-късно.

Бек вдигна Бутилката по-високо. „Колко е просто — помисли си той — и колко е правилно. Само това винаги ми се е искало. И нищо друго. Нищо.“

Празната бутилка беше отворена и пробляскваше в светлината на звездната синева. Бек поднесе бутилката към устата си и колкото можеше, толкова, че да напълни дробовете си, всмукна излизацията от нея въздух.

„Най-сетне“ — помисли си той.

Мигом напрежението го напусна. На тялото му стана поразяващо прохладно, а след това — поразително топло. Той знаеше, че се плъзга надолу по безкраен звезден склон, надолу в мрака, опияняващ като вино. Сега вече плаваше в синьо вино и в бяло вино, и в червено. В гърдите му горяха свещи и се въртяха огнени колела. Почувства как от него се отделят ръцете му. Почувствува как отлитат нозете му — виж колко е забавно! Засмя се. Без да престава да се смее, затвори очи.

За първи път в живота си беше щастлив.

Синята Бутилка падна върху студения пясък.

Вървейки, Крейг си свирукаше. Разсъмваше се. И в този миг видя Бутилката — тя лежеше, просветвайки върху белия пясък в първите розови лъчи на слънцето, и около нея нямаше никой. Когато се наведе да я вдигне, дочу горещия шепот на искрите. Няколко лилави и оранжеви светулки се мярнаха във въздуха и отлетяха встрани.

Беше тихо-тихо.

— Дявол да го вземе! — Той погледна към мъртвите прозорци на близкия град. — Хей, Бек!

И една висока и тънка кула се разсипа в прах.

— Ето го твоето съкровище, Бек! На мен то не ми е необходимо. Ела и си го вземи!

— ... вземи! — отвърна му ехото и рухна и последната кула.

Крейг чакаше.

— Е, виж това вече на нищо не прилича!... — не издържа той. — Ето я тази Бутилка, в ръцете ми е, а нашият човек Бек го няма никакъв. Той разклати синия съд.

Вътре се плакнеше нещо.

— Моля, заповядайте! Както миналия път. Пълна е с „Бурбон“, ей богу!

Удари една хубава глътка и изтри устните си. Отпусна бутилката и като я поклащаше, каза към нея:

— Колко разправии само за няколко глътки „Бурбон“! Ще почакам тук стария Бек и ще му дам тази дяволска Бутилка. А дотогава... няма ли да си дръпнете още веднаж, мистър Крейг? Благодаря, няма да откажа.

Само един звук нарушаваше безмълвието на мъртвата земя — бълбукането на течността, преминаваща през пресъхналото гърло. Синята Бутилка пробляскваше в лъчите на утринното слънце.

Крейг се усмихна блаженно и отпи отново.

Публикувано в списание „Наука и техника“, броеве 21,22/1980 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.